

ONA TILI DARSLARIDA O‘QUVCHILARNING KROSS-KULTURAL KOMMUNIKATIV KOMPETENSIYASINI RIVOJLANTIRISH IMKONIYATLARI

Ne‘matullayeva Muazzamxon

Namangan davlat universiteti

Ta’lim-tarbiya nazariyasi va metodikasi

(Boshlang‘ich ta’lim) tayanch doktoranti

Annotatsiya. Ushbu maqolada ona tili darslarida o‘quvchilarning kross-kultural kommunikativ kompetensiyasini rivojlantirish imkoniyatlari nazariy-metodik jihatdan tahlil qilinadi. Globallashuv, raqamli muloqot va ta’lim mazmunining kompetensiyaviy yo‘nalishi sharoitida o‘quvchilarda nafaqat grammatik savodxonlik, balki turli madaniy qarash, qadriyat va nutqiy vaziyatlarni anglash, hurmatli muloqot yuritish hamda stereotip fikrlardan xoli munosabat bildirish ko‘nikmalarini shakllantirish zarurati ortmoqda. Tadqiqotda ilmiy-pedagogik adabiyotlarni tahlil qilish, qiyosiy tahlil, pedagogik umumlashtirish va ona tili darslari uchun metodik model ishlab chiqish usullaridan foydalanildi. Natijada matn bilan ishlash, maqol va iboralarni qiyosiy tahlil qilish, dialog, munozara, rolga kirish, mediatsion topshiriqlar, refleksiv yozuv va raqamli kommunikativ vaziyatlarni modellashtirish orqali kross-kultural kompetensiyani rivojlantirish imkoniyatlari asoslandi. Maqolada anglash, qiyoslash, muloqot, mediatsiya va refleksiya bosqichlaridan iborat texnologik yondashuv taklif etiladi.

Kalit so‘zlar: ona tili, kross-kultural kommunikativ kompetensiya, madaniyatlararo muloqot, global kompetensiya, nutqiy kompetensiya, mediatsiya, refleksiya, kommunikativ yondashuv.

Abstract. This article provides a theoretical and methodological analysis of the opportunities for developing students’ cross-cultural communicative competence in mother tongue lessons. In the context of globalization, digital communication, and the competency-based orientation of educational content, there is an increasing need to develop not only students’ grammatical literacy but also their ability to understand different cultural views, values, and speech situations, to engage in respectful communication, and to express attitudes free from stereotypes. The study employs methods of analyzing scientific and pedagogical literature, comparative analysis, pedagogical generalization, and the development of a methodological model for mother tongue lessons. As a result, the possibilities of developing cross-cultural competence through text-based work, comparative analysis of proverbs and idiomatic expressions, dialogue, discussion, role-playing, mediation tasks, reflective writing, and the modeling of digital communicative situations are substantiated. The article proposes

a technological approach consisting of the stages of understanding, comparison, communication, mediation, and reflection.

Keywords: mother tongue, cross-cultural communicative competence, intercultural communication, global competence, speech competence, mediation, reflection, communicative approach.

Аннотация. В данной статье теоретико-методически анализируются возможности развития кросс-культурной коммуникативной компетенции учащихся на уроках родного языка. В условиях глобализации, цифровой коммуникации и компетентностной направленности содержания образования возрастает необходимость формирования у учащихся не только грамматической грамотности, но и умений понимать различные культурные взгляды, ценности и речевые ситуации, вести уважительное общение, а также выражать отношение, свободное от стереотипных представлений. В исследовании использованы методы анализа научно-педагогической литературы, сравнительного анализа, педагогического обобщения и разработки методической модели для уроков родного языка. В результате обоснованы возможности развития кросс-культурной компетенции посредством работы с текстом, сравнительного анализа пословиц и фразеологических единиц, диалога, дискуссии, ролевых игр, медиативных заданий, рефлексивного письма и моделирования цифровых коммуникативных ситуаций. В статье предлагается технологический подход, включающий этапы осмысления, сравнения, общения, медиации и рефлексии.

Ключевые слова: родной язык, кросс-культурная коммуникативная компетенция, межкультурное общение, глобальная компетенция, речевая компетенция, медиация, рефлексия, коммуникативный подход.

Kirish. Bugungi globallashuv sharoitida ta’limning asosiy vazifasi o‘quvchiga tayyor bilim berish bilangina cheklanmaydi. Zamonaviy maktab o‘quvchini turli axborot oqimlari, xilma-xil madaniy qarashlar, ko‘p tilli va ko‘p qadriyatli kommunikativ muhitda mustaqil fikrlay oladigan, muloqotga kirisha oladigan va o‘z pozitsiyasini madaniyatli tarzda ifodalay oladigan shaxs sifatida tarbiyalashi zarur. Shu jihatdan ona tili darslari faqat grammatik qoidalarni o‘rgatadigan fan emas, balki o‘quvchining tafakkuri, nutqi, ijtimoiy sezgirligi va madaniyatlararo muloqot madaniyatini shakllantiruvchi muhim pedagogik maydon hisoblanadi. O‘zbekiston umumiy o‘rta ta’lim davlat ta’lim standartida ta’lim mazmunini kompetensiyaviy yondashuv asosida tashkil etish, o‘quvchilarda bilim, ko‘nikma va malakalarni hayotiy vaziyatlarda qo‘llay olish qobiliyatini rivojlantirish muhim vazifa sifatida belgilanadi [10]. Mazkur yondashuv ona tili ta’limida ham o‘quvchining faqat imlo va grammatika bo‘yicha bilimini emas, balki muloqot madaniyati, matnni anglash, fikrni asoslash, boshqalar qarashiga hurmat bilan munosabatda bo‘lish kabi ko‘nikmalarini rivojlantirishni talab qiladi.

Kross-kultural kommunikativ kompetensiya tushunchasi turli madaniy tajribaga ega kishilar bilan muloqotda til, qadriyat, ijtimoiy me’yor, nutq odobi va vaziyatga mos kommunikativ xatti-harakatni tanlay olish qobiliyatini anglatadi. Michael Byram til ta’limi faqat ravon va grammatik to‘g‘ri gapirishga emas, balki boshqa madaniy identitet, ijtimoiy

qadriyat va xulq-atvor egalari bilan muloqot qila olishga ham tayyorlashi kerakligini ta’kidlaydi [1]. Bu fikr ona tili darslari uchun ham muhimdir: o‘quvchi avvalo o‘z ona tilida madaniyatli muloqot qilishni, fikrni hurmatli ifodalashni, nutqiy vaziyatga mos so‘z tanlashni o‘rganadi.

Claire Kramersch til va madaniyat o‘rtasidagi uzviy bog‘liqlikni alohida ta’kidlaydi. Uning yondashuviga ko‘ra, til oddiy aloqa vositasi emas, balki madaniy ma’no, ijtimoiy tajriba va qadriyatlar ifodalanadigan maydondir [2]. Demak, ona tili darslarida maqol, matal, ibora, murojaat shakllari, ertak, hikoya, publitsistik matn yoki og‘zaki nutq namunalarini o‘rganish orqali o‘quvchi xalqning madaniy tajribasi, axloqiy qarashlari va muloqot mezonlarini ham anglaydi. Edward T. Hall madaniyatlar o‘rtasidagi farqlarni tushuntirishda “yuqori kontekstli” va “past kontekstli” kommunikatsiya tushunchalarini ilgari surgan. Yuqori kontekstli madaniyatlarda ma’no ko‘pincha bevosita so‘zda emas, balki vaziyat, ohang, munosabat, tana tili va oldindan mavjud ijtimoiy aloqalarda namoyon bo‘ladi [3]. Bu g‘oya ona tili darslari uchun juda muhim: o‘quvchi gapning grammatik tuzilishini bilishi mumkin, lekin kinoya, andisha, muloyim rad etish, hurmat bildiruvchi murojaat yoki nozik ijtimoiy ishoralarni tushunmasa, muloqotda to‘liq muvaffaqiyatga erisha olmaydi.

Zamonaviy xalqaro ta’lim hujjatlarida ham bu masala dolzarb hisoblanadi. OECD PISA 2018 global kompetensiyani bilim, ko‘nikma, munosabat va qadriyatlarning global hamda madaniyatlararo vaziyatlarda qo‘llanishi sifatida baholaydi [8]. UNESCO esa global fuqarolik ta’limida madaniy xilma-xillikni qadrlash, tanqidiy fikrlash, empatiya, bag‘rikenglik va mas’uliyatli harakatni rivojlantirish zarurligini ko‘rsatadi [9]. Bularning barchasi ona tili darslarini faqat til o‘rgatish emas, balki ijtimoiy-madaniy tarbiya vositasi sifatida ko‘rish zarurligini asoslaydi.

Material va metodlar. Maqola nazariy-metodik tadqiqot xarakteriga ega. Tadqiqot materiali sifatida kross-kultural kommunikativ kompetensiya, madaniyatlararo muloqot, global kompetensiya, mediatsiya, ona tili ta’limi va kompetensiyaviy yondashuvga oid ilmiy-pedagogik manbalar tahlil qilindi. Tadqiqotda ilmiy adabiyotlarni tahlil qilish, qiyosiy tahlil, tushunchaviy sharhlash, pedagogik umumlashtirish va metodik modellash usullaridan foydalanildi. Deardorff madaniyatlararo kompetensiyani baholashda faqat test yoki yozma javob bilan cheklanmasdan, kuzatish, intervyu, o‘zini baholash va boshqalar bahosini uyg‘unlashtirish zarurligini ta’kidlaydi [5]. Shu sababli maqolada ona tili darslarida o‘quvchining kross-kultural kompetensiyasini aniqlashda faqat grammatik to‘g‘rilik emas, balki kommunikativ moslik, madaniy sezgirlik, suhbatdoshga hurmat, stereotip fikrlardan qochish va refleksiv munosabat ham baholash mezonlari sifatida qaraldi. Metodik tahlilda Council of Europe tomonidan ishlab chiqilgan CEFR Companion Volume’da berilgan mediatsiya, plurikultural va pluringval kompetensiya haqidagi yondashuvlardan ham foydalanildi [7]. Ushbu hujjatda til bilish jarayoni faqat “gapirish, tinglash, o‘qish, yozish” doirasida emas, balki mazmunni boshqa odamga tushunarli qilib yetkazish, turli madaniy nuqtayi nazarlar o‘rtasida vositachilik qilish va muloqotdagi tushunmovchiliklarni yumshatish kabi ko‘nikmalar bilan ham bog‘lanadi. Ona tili darslarida bu yondashuv murakkab matnni soddaga izohlash, boshqa madaniyat vakiliga milliy qadriyatni tushuntirish, bahsli vaziyatda murosali nutq shaklini topish kabi topshiriqlar orqali qo‘llanishi mumkin.

Natijalar. Tahlil natijalari ona tili darslarida kross-kultural kommunikativ kompetensiyani rivojlantirishning bir necha asosiy imkoniyatlarini ko‘rsatdi.

Birinchidan, ona tili darslari o‘quvchining **madaniy-kognitiv bilimlarini** shakllantiradi. Har bir xalqning tili uning tarixiy xotirasi, qadriyati, dunyoni idrok etish usuli va ijtimoiy munosabatlarini o‘zida aks ettiradi. Masalan, o‘zbek tilidagi “andisha”, “izzat”, “hurmat”, “oqibat”, “mehmondo‘stlik”, “duo olish”, “kattaga ehtirom” kabi tushunchalar faqat lug‘aviy birlik emas, balki xalqning ijtimoiy-madaniy tajribasini ifodalaydi. Ona tili darsida bu so‘zlarni oddiy izoh bilan emas, balki matn, vaziyat, muloqot va hayotiy misollar orqali tushuntirish o‘quvchida madaniy tafakkurni rivojlantiradi.

Ikkinchidan, ona tili darslari o‘quvchining **nutqiy-pragmatik kompetensiyasini** rivojlantiradi. Kross-kultural muloqotda so‘zning grammatik to‘g‘riligi yetarli emas; so‘z qachon, kimga, qanday ohangda va qanday vaziyatda aytilayotgani ham muhim. Masalan, “yo‘q” deyishning bevosita, muloyim, izohli, kechirimli yoki muqobil taklifli shakllari bor. O‘quvchi bunday nozik farqlarni ona tili darslarida dialog tuzish, rolga kirish, bahs-munozara va vaziyatli topshiriqlar orqali o‘rganadi.

Uchinchidan, ona tili darslari **madaniy qiyoslash** uchun katta imkoniyat beradi. Maqol, matal, ertak, hikoya, murojaat shakllari, tabrik, uzr so‘rash, minnatdorchilik bildirish, e‘tiroz aytilish kabi nutqiy vaziyatlar boshqa madaniyatlarda uchraydigan shakllar bilan qiyoslanishi mumkin. Bunday qiyoslash o‘quvchida “bizniki to‘g‘ri, boshqasini noto‘g‘ri” degan sodda qarashni emas, balki “turli madaniyatlarda turli kommunikativ me‘yorlar bo‘lishi mumkin” degan madaniyatlararo tafakkurni shakllantiradi.

To‘rtinchidan, ona tili darslari **emotsional va ijtimoiy sezgirlikni** rivojlantirishga xizmat qiladi. Kross-kultural kommunikativ kompetensiya faqat bilim emas, balki munosabat hamdir. O‘quvchi boshqa odamning hissiy holatini anglay olmasa, uning nuqtayi nazarini tushunishga intilmasa, madaniyatlararo muloqot yuzaki bo‘lib qoladi. Shu bois badiiy matn qahramonlarining kechinmalarini tahlil qilish, “qahramon o‘rnida men nima qilardim?”, “suhbatdoshim buni qanday qabul qilishi mumkin?” kabi savollar orqali empatiya va refleksiya rivojlantiriladi.

Beshinchidan, bugungi raqamli muhit ona tili darslari oldiga yangi vazifani qo‘ymoqda. O‘quvchilar turli madaniy guruhlar, ijtimoiy tarmoqlar, videolar, izohlar va onlayn muloqot orqali xilma-xil qarashlarga duch kelmoqda. OECD global kompetensiya doirasida o‘quvchining turli manbalardan olingan axborotni baholay olishi, madaniy stereotiplarni tanqidiy ko‘ra olishi va mas‘uliyatli muloqot yuritishini muhim ko‘nikmalar qatoriga kiritadi [8]. Shuning uchun ona tili darslarida raqamli netiket, izoh yozish madaniyati, onlayn bahsda hurmatni saqlash, noto‘g‘ri umumlashtirish va kamsituvchi iboralardan qochish kabi topshiriqlar ham kross-kultural kompetensiyani rivojlantirishga xizmat qiladi.

Muhokama. Tadqiqot natijalari shuni ko‘rsatadiki, kross-kultural kommunikativ kompetensiyani shakllantirishni faqat chet tili ta‘limiga bog‘lab qo‘yish biryoqlama yondashuvdir. Chet tilida madaniyatlararo muloqot qilishdan oldin o‘quvchi o‘z ona tilida madaniyatli, asosli, hurmatli va vaziyatga mos fikr bildirishni o‘rganishi kerak. Ona tili darslari aynan shu birlamchi kommunikativ poydevorni yaratadi.

Vygotskiyning ijtimoiy-madaniy rivojlanish nazariyasiga ko‘ra, bola bilimi va tafakkuri ijtimoiy muloqot jarayonida rivojlanadi. “Yaqin rivojlanish zonasi” tushunchasi o‘quvchining mustaqil bajara oladigan faoliyati bilan kattalar yoki tajribali tengdoshlar ko‘magida bajara oladigan faoliyati o‘rtasidagi oraliqni bildiradi [6]. Bu g‘oya ona tili darslarida muhim metodik asos bo‘la oladi: o‘qituvchi o‘quvchini tayyor javobga olib kelmaydi, balki savol, yo‘naltiruvchi misol, dialog va hamkorlik orqali uni murakkabroq madaniy-muloqot vaziyatlarini tushunishga yetaklaydi.

Hofstede madaniyatlar o‘rtasidagi farqlarni individualizm va kollektivizm, hokimiyat masofasi, noaniqlikdan qochish kabi o‘lchamlar orqali tushuntiradi [4]. Bu nazariya maktab darsiga to‘g‘ridan-to‘g‘ri murakkab shaklda kiritilishi shart emas, lekin uning soddalashtirilgan pedagogik mazmuni muhim: turli jamiyatlarda kattaga murojaat qilish, guruh manfaatini qadrlash, ochiq tanqid bildirish, shaxsiy fikrni aytish, vaqtga munosabat kabi jihatlar farqlanishi mumkin. Ona tili darsida bu farqlarni misollar orqali ko‘rsatish o‘quvchilarda madaniy moslashuvchanlikni shakllantiradi.

Mavzuga oid zamonaviy trendlar ichida uchta yo‘nalish alohida ahamiyatga ega. Birinchisi — **global kompetensiya**. Bu o‘quvchining dunyodagi turli ijtimoiy, madaniy va axborotiy jarayonlarni tushunishi, ularga tanqidiy va mas’uliyatli munosabat bildira olishini anglatadi. Ikkinchisi — **ijtimoiy-emotsional ta’lim**. Bunda o‘quvchining empatiya, o‘zini boshqarish, boshqalarni tinglash, nizoni tinch yo‘l bilan hal qilish kabi ko‘nikmalari rivojlantiriladi. Uchinchisi — **raqamli kommunikativ madaniyat**. Bugungi o‘quvchi faqat sinfda emas, balki onlayn makonda ham muloqot qiladi; demak, ona tili darslari uni mas’uliyatli raqamli nutqqa ham tayyorlashi kerak.

Maqolada ona tili darslarida kross-kultural kommunikativ kompetensiyani rivojlantirish uchun quyidagi besh bosqichli metodik texnologiya taklif etiladi.

Birinchi bosqich – anglash. Bu bosqichda o‘quvchilar matn, ibora, maqol, murojaat shakli yoki dialogdagi madaniy mazmunni aniqlaydi. Masalan, “Mehmon otangdan ulug‘” maqoli faqat mehmon haqida emas, balki mehmondo‘stlik, hurmat, ijtimoiy mas’uliyat va qadriyatni anglatishi tushuntiriladi.

Ikkinchi bosqich – qiyoslash. O‘quvchilar bir xil kommunikativ vaziyatning turli madaniy shakllarini solishtiradi. Masalan, salomlashish, minnatdorchilik bildirish, e’tiroz aytish yoki uzr so‘rashning turli usullari tahlil qilinadi. Bu bosqichda maqsad bir madaniyatni ikkinchisidan ustun qo‘yish emas, balki madaniy farqni tushunishdir.

Uchinchi bosqich – muloqot. O‘quvchilar dialog, munozara, savol-javob, rolga kirish va guruhli topshiriqlar orqali madaniyatlararo muloqot vaziyatlarini mashq qiladi. Masalan, “sinfga boshqa viloyatdan yoki boshqa mamlakatdan kelgan o‘quvchini kutib olish”, “notanish urf-odat haqida muloyim savol berish”, “bahsda qarshi fikrni hurmat bilan bildirish” kabi topshiriqlar beriladi.

To‘rtinchi bosqich – mediatsiya. O‘quvchi bir matn yoki tushunchani boshqa auditoriyaga moslab qayta ifodalaydi. Masalan, milliy qadriyat haqidagi matnni kichik yoshdagi o‘quvchiga tushunarli qilib aytadi yoki boshqa madaniyat vakiliga izohlaydi. Bu usul CEFR Companion Volume’dagi mediatsiya yondashuvi bilan uyg‘un bo‘lib, o‘quvchini mazmunni ko‘chirish emas, balki uni vaziyatga mos qayta qurishga o‘rgatadi [7].

Beshinchi bosqich – refleksiya. Dars oxirida o‘quvchi o‘z fikrini yozma yoki og‘zaki tarzda umumlashtiradi: “Men boshqa madaniyat vakili bilan muloqotda nimalarga e‘tibor berishim kerak?”, “Qaysi so‘z yoki xatti-harakat suhbatdoshga noqulaylik tug‘dirishi mumkin?”, “Bahsda hurmatni qanday saqlash mumkin?” kabi savollar orqali o‘quvchida o‘z nutqiga mas‘uliyatli qarash shakllanadi.

Ushbu texnologiya ona tili darslarini faqat bilim berish shaklidan chiqarib, o‘quvchini ijtimoiy-madaniy faoliyatga tayyorlaydigan darsga aylantiradi. Bu jarayonda o‘qituvchi grammatikani inkor etmaydi, aksincha, grammatik bilimni real muloqot ehtiyoji bilan bog‘laydi. Masalan, murojaat shakllari mavzusi faqat ot yoki olmosh bilan emas, balki hurmat, masofa, yaqinlik, rasmiylik va norasmiylik kabi kommunikativ mezonlar bilan birga o‘rgatiladi.

Xulosa. Ona tili darslari o‘quvchilarning kross-kultural kommunikativ kompetensiyasini rivojlantirish uchun keng pedagogik va metodik imkoniyatlarga ega. Ushbu imkoniyatlar, avvalo, ona tili fanining mazmunida til, tafakkur, madaniyat, qadriyat va muloqotning uzviy bog‘liqligi bilan izohlanadi. Ona tili darslarida o‘quvchi grammatik bilimlarni egallash bilan birga, so‘z va iboralarning madaniy ma‘nosini anglaydi, nutqiy vaziyatga mos ifoda tanlashni o‘rganadi, suhbatdoshga hurmat bilan munosabatda bo‘lish, fikrni asoslash va turli qarashlarni to‘g‘ri qabul qilish ko‘nikmalarini rivojlantiradi.

Tahlillar shuni ko‘rsatadiki, kross-kultural kommunikativ kompetensiya faqat boshqa xalqlar madaniyati haqida umumiy ma‘lumotga ega bo‘lish bilan cheklanmaydi. U o‘quvchining turli madaniy qarashlarni tushunishi, nutqiy vaziyatga moslashishi, stereotip va noto‘g‘ri umumlashtirishlardan qochishi, muloqotda hurmat, bag‘rikenglik va ochiqlikni namoyon eta olishini bildiradi. Shu jihatdan ona tili darslari o‘quvchilarni nafaqat savodli, balki ijtimoiy faol, madaniyatli va kommunikativ jihatdan yetuk shaxs sifatida shakllantirishga xizmat qiladi.

Maqolada asoslanganidek, matn bilan ishlash, maqol va iboralarni tahlil qilish, turli nutqiy vaziyatlarni modellashtirish, dialog, munozara, rolga kirish, mediatsion topshiriqlar, refleksiv yozuv va raqamli kommunikativ vaziyatlarni tahlil qilish kross-kultural kompetensiyani rivojlantirishda samarali metodik vositalar hisoblanadi. Ayniqsa, “anglash – qiyoslash – muloqot – mediatsiya – refleksiya” bosqichlariga asoslangan texnologik yondashuv o‘quvchilarda madaniyatlararo muloqot madaniyatini izchil va tizimli shakllantirish imkonini beradi.

Ona tili darslarida kross-kultural kompetensiyani rivojlantirishda baholash mezonlarini ham kengaytirish zarur. An‘anaviy yondashuvda ko‘proq imlo, tinish belgisi, grammatik to‘g‘rilik va matn mazmunini qayta bayon qilishga e‘tibor qaratiladi. Biroq zamonaviy kommunikativ yondashuvda o‘quvchining fikrni madaniyatli ifodalashi, suhbatdosh nuqtayi nazarini hisobga olishi, bahsda hurmatni saqlashi, turli madaniy vaziyatlarga mos nutqiy birliklardan foydalana olishi ham muhim ko‘rsatkich sifatida qaralishi lozim.

Bugungi raqamli kommunikatsiya sharoitida bu masalaning ahamiyati yanada ortmoqda. O‘quvchilar ijtimoiy tarmoqlar, onlayn muloqot, turli axborot manbalari va madaniy muhitlar bilan doimiy aloqada bo‘lmoqda. Shu sababli ona tili darslari o‘quvchini faqat og‘zaki va yozma nutqqa emas, balki raqamli makonda ham mas‘uliyatli, hurmatli va

madaniyatli muloqot yuritishga tayyorlashi kerak. Bu esa ona tili ta’limiga raqamli netiket, tanqidiy fikrlash, axborotni baholash va stereotip fikrlardan xoli munosabat bildirish kabi elementlarni kiritishni talab etadi.

Umuman olganda, ona tili darslarida kross-kultural kommunikativ kompetensiyani rivojlantirish o‘quvchilarning nutqiy, ijtimoiy, madaniy va shaxsiy rivojlanishini bir butun holda ta’minlaydigan muhim pedagogik yo‘nalishdir. Ushbu yondashuv o‘quvchida o‘z milliy qadriyatlariga hurmat bilan qarash, boshqa madaniyatlarni tushunish, farqlarga nisbatan bag‘rikeng bo‘lish va turli kommunikativ vaziyatlarda to‘g‘ri nutqiy tanlov qila olish ko‘nikmalarini shakllantiradi. Kelgusida mazkur texnologik yondashuvni boshlang‘ich sinflar kesimida tajriba-sinovdan o‘tkazish, diagnostik mezonlar ishlab chiqish hamda o‘quvchilarning kross-kultural kommunikativ kompetensiyasi rivojlanish dinamikasini empirik asosda baholash maqsadga muvofiqdir.

Foydalanilgan adabiyotlar

1. Byram M. Teaching and Assessing Intercultural Communicative Competence. Multilingual Matters, 1997.
2. Kramsch C. Context and Culture in Language Teaching. Oxford University Press, 1993.
3. Hall E. T. The Silent Language. Anchor Books, 1959.
4. Hofstede G. Culture’s Consequences: Comparing Values, Behaviors, Institutions and Organizations Across Nations. Sage Publications, 2001.
5. Deardorff D. K. Identification and Assessment of Intercultural Competence as a Student Outcome of Internationalization. Journal of Studies in International Education, 2006, 10(3), 241–266.
6. Vygotsky L. S. Mind in Society: The Development of Higher Psychological Processes. Harvard University Press, 1978.
7. Council of Europe. Common European Framework of Reference for Languages: Learning, Teaching, Assessment — Companion Volume. 2020.
8. OECD. PISA 2018 Global Competence Framework / PISA 2018 Assessment and Analytical Framework. OECD Publishing, 2019.
9. UNESCO. Global Citizenship Education: Topics and Learning Objectives. Paris: UNESCO, 2015.
10. O‘zbekiston Respublikasi Vazirlar Mahkamasi. Umumiy o‘rta ta’limning davlat ta’lim standarti. 2017-yil 6-aprel, 187-son qaror.